

Ειδώλια της Νεολιθικής Θεσσαλίας

Συλλογή Α. Μπάστη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο τόμος αυτός αποτελεί το Corpus των αδημοσίευτων, μέχρι τώρα, νεολιθικών θεσσαλικών ειδωλίων της ιδιωτικής συλλογής του Κου Άγγελου Μπάστη, κατοίκου Βόλου. Το 1992, ο κάτοχός τους τα δώρησε μαζί με άλλα αντικείμενα της συλλογής του στο τοπικό Μουσείο.

Επειδή είναι επιφανειακά ευρήματα και συνεπώς δεν υπάρχουν στρωματογραφικά δεδομένα για κανένα σχεδόν από τα 186 αντικείμενα που περιέχονται στον τόμο αυτό, η χρονολόγησή τους βασίζεται αποκλειστικά στη μορφή τους.

Για τη δημοσίευσή τους έπρεπε να αντιμετωπισθούν πολλά πρακτικά προβλήματα, ωστόσο ο στόχος είχε αίσιο τέλος χάρη σε μια σειρά επίμονων και δυναμικών προσπαθειών μου ώστε να φωτογραφήσω, να καταλογογραφήσω και να μελετήσω το υλικό αυτό που συνελέγη από τη θεσσαλική πεδιάδα, καθώς και να υπερπηδήσω επιτυχώς τα ποικίλα γραφειοκρατικά προβλήματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ειδωλοπλαστικό υλικό που περιλαμβάνεται στο Corpus αυτό ακολουθεί την τυπολογική παρουσίαση των δύο πρώτων τόμων με τίτλο Ειδώλια της Νεολιθικής Θεσσαλίας I και II αντίστοιχα, δηλαδή διακρίνεται σε δύο βασικές κατηγορίες, τα Κεφάλια και τα Σώματα (ανδρικά, γυναικεία ή και τμήματά τους) και καθεμία από αυτές περιλαμβάνει φυσιοκρατικά και σχηματοποιημένα ειδώλια (σύμφωνα με τα προβαλλόμενα χαρακτηριστικά τους) με σαφώς διακριτές υποκατηγορίες.

Τα ειδώλια της συλλογής Α. Μπάστη είναι επιφανειακά ευρήματα, συνεπώς αστρωματογράφητα. Λόγω του ότι αποτελούσαν τμήματα ιδιωτικής συλλογής επί μακρύ χρονικό διάστημα πρίν δωρηθούν στο Μουσείο Βόλου, παρουσιάζουν επιπρόσθετα προβλήματα χρονολόγησης, καθόσον έχουν χαθεί, εν τω μεταξύ, πολλά στοιχεία ή και συχνά δεν υπάρχει καμμία πληροφορία για το σημείο εύρεσής τους. Εξ άλλου, διοικητικά προβλήματα και περιορισμοί είχαν ως αποτέλεσμα την απόρριψη αρχαιομετρικών μεθόδων, όπως της θερμοφωταύγειας, οι οποίες θεωρήθηκαν ότι θα καταστρέψουν τα αντικείμενα. Ως εκ τούτου, η χρονολόγηση των ειδωλίων της συλλογής μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τυπολογικές συγκρίσεις με στρωματογραφημένο υλικό (σε ό,τι αφορά τη γενικότερη δομή και διακόσμηση) και ενίοτε με συγκρίσεις των πρώτων υλών κατασκευής.

Στοιχεία για τις τεχνικές κατασκευής και τη διακόσμηση μπορεί κάποιος να βρεί στην εισαγωγή του πρώτου τόμου της σειράς. Στόχος της δημοσίευσης του υλικού αυτού είναι η για πρώτη φορά λεπτομερής του παρουσίαση, παρά η ερμηνεία και η συζήτηση της λειτουργικότητάς του.

Παρουσιάζονται 186 πήλινα ή λίθινα ειδώλια από τα οποία 70 είναι κεφάλια και 116 είναι σώματα. Τα ειδώλια αυτά φέρουν ένα αύξοντα αριθμό, ακολουθούμενο από τον αριθμό τους στο Αρχείο του Κέντρου Ερεύνης της Αρχαιότητας της Ακαδημίας Αθηνών (ORF) και από τον αριθμό καταλόγου του Αρχαιολογικού Μουσείου Βόλου. Έπεται το όνομα της θέσης εύρεσής τους. Στοιχεία για την προέλευσή τους έχουν δοθεί από τον συλλέκτη. Σε όποια περίπτωση ο Κος Μπάστης δεν ήταν βέβαιος (και δυστυχώς αυτό ισχύει για πολλά ειδώλια) τα αντικείμενα αναφέρονται ως άγνωστης προέλευσης. Για κάποιες θέσεις της ανατολικής θεσσαλικής πεδιάδας, το όνομα αυτό ακολουθείται από ένα αριθμό (ΑΤΑΕ) σύμφωνα με το λήμμα Γαλλής 1992. (τα αρχικά ΑΤΑΕ σημαίνουν *Αριθμός Τοπογραφικού Αρχείου Εφορείας Λάρισας*). Με τον ίδιο τρόπο αναφέρονται και μερικές θέσεις της δυτικής θεσσαλίας.

Δίνονται οι μέγιστες διαστάσεις σε εκατοστά, Η ύψος, W πλάτος, T πάχος. Οι διαστάσεις ακολουθούνται από τον προσδιορισμό του χρώματος και στη συνέχεια δίνεται λεπτομερέστατη περιγραφή κάθε αντικειμένου.